

ПИЈЕМОНТ

Директор: Бранко Божовић

Оснивач: ЉУБОМИР С. ЈОВАНОВИЋ

Уредник: Коста М. Луковић

Дужност и интереси

— Мишљење г. Павла Маринковића о српско-бугарским односима —

Г. Павле Маринковић, народни посланик и бивши посланик Србије на бугарском двору, бавио се последњих дана у бугарској престоници. Један сарадник русофилског „Мира“ интервјуисао је г. Маринковића о узроцима који су изазвали заоштреност у српско-бугарским односима. Из тога интервјуа ми саопштавамо најзанимљивији и најзначајнији део.

Кад је говор дошао на садање односе између Србије и Бугарске, г. Маринковић ми одговори веома живо.

— Са жаљењем слушам, да Бугарска жели компензације. У замену за своје пријатељство, она тражи од нас компензације у Македонији! Ово се не може назвати пријатељством.

Она то тражи, можда мислећи на снагу своје земље, сада кад смо ми у рату са Аустријом и кад јој једва одолевамо. Али радећи тако, она издаје само своју немоћ. Јер напасти неког иза леђа, кад се он бори са другим, само је доказ немоћи. Ако је Бугарска поносна и јака, ми се можемо с њоме мерити са достојанством после рата са Аустро-Угарском. Јака Бугарска нека се мери са јаким, а не са слабијим!

Зашто, баш у овом тренутку, у Бугарској толико траже компензације? Знате ли, колико има тешкоћа да се дају компензације у једном оваквом тренутку? Ви сте сами патили од сличне акције. Силстрија вам је узета онда, кад је ваша војска ишла победоносно на Цариград. Немојте, да у души Срба створите смртну мржњу. Ми Срби по осећајима смо Бугарима много ближи, но ма који други народ.

Немојте тражити узрок садањег неслози у разним интересима, — таквих и нема, — него у поносу и сујети оба народа. Ми једно друго не познајемо као народ; то је познавање међутим потребно: треба сломити вашу охолост. У Бугарској виде, да нас Русија сада помаже. Али у томе има једна заблуда. Ми смо фактички даљи од Руса него ви. Једва пре једне године Цар је у једној историској депеши, коју је 25. маја упутио краљу Петру изјавио, да је он заштитник свих Словена па и наш. До тог датума није се десило ништа, што се нас тиче, што би потврдило ту заштиту. А што нам у овом тренутку Русија пружа своју помоћ, то је зато што се бранимо од Аустријанаца, којима не дамо да освоје Балкан.

Као противдоказ ви износице Букурешки Уговор:

Али тај уговор није наше

дело! — Пошто је одбијено да се поступи по царској жељи, израженој у депеши од 25. маја 1913., он је повукао своју заштитничку руку.

Али та прошлост треба да нам послужи као поука, која показује докле се може доћи, кад се ради противно саветима Русије, а ни у ком случају да се оптужује онај ко није крив. Кад Русија предлаже нешто Словенима, она се залаже да то и оствари, а то није никад без користи за оног, коме је то предложено.

Кад овај рат буде завршен, кад цело Словенство буде слободно и кад ће се на конгресу разгледати интереси свих Словена и шта је сваки од њих урадио за заједничку ствар, Бугарска се неће имати да боји, да ће што бити решено на њену штету и да ће њени интереси бити жртвовани.

— Ви дакле не признајете да је Бугарска увређена Букурешким Уговором?

— Она је још више увређена и оштећена, без икаквог уговора, у питању Једрена. Бол, који је Бугарској нанео Букурешки Уговор, има разних узрока. Али зашто се у Бугарској говори само о Србима кад су у питању неправде Букурешког Уговора? Зар смо једино ми од Бугарске узели територије? Што се не говори о Добруци, о Једренском вилајету, о Грчкој у Македонији? Зашто та различност у осећајима према Турцима, Румунима, Грцима и Србима?

Ја чврсто верујем, да ће нестати мржње између Бугарске и Србије и да ће се поново створити пријатељски односи.

Данас нема међу народима и једног уговора, који би се могао одржати ако није природан. Садашњи је тренутак веома критичан; то се добро зна и у Софији. Ја овамо нисам дошао да дајем савете како да се ради. Само ћу још једном поновити своју мисао: Ниједна земља не треба да ради само из голог интереса. Има момената кад не може да их разуме; треба вршити своју дужност. Зар није истина да бугарски народ дугује Русији много. Дужност стоји изнад интереса.

Кад се рат буде завршио, у душама народа владаће сасвим друга морална атмосфера и тада ће се моћи мерити са много већом хладнокрвношћу и већом мирношћу ствари, о којима се може много говорити. Бар ми, Срби, мислимо тако.

У овим критичним тренутцима ми смо веома мирни; мирнији смо но што смо икад били. Данас вршимо своју дужност са већим одушевљењем

него икад. Народи треба да врше свеју дужност, а затим да чекају остварење својих интереса.

А онда, ма колико да је дуга зима, доћиће ипак пролеће.

Из бојне линије

Без ноге

Једном војнику, у борби на Гучеву, однесе гранаша ногу до колена. Кад се војник после два дана освестио у пољској болници и виде да нема ноге, он узвикну.

— Ама није тебе мој командир говорио: „Није, Штање, та глава за две ноге!“

Реквизиција

— Законски предлог пред Народном Скупштином —

Потписан је указ којим се одобрава министру Војном да поднесе Народној Скупштини законски предлог о реквизицији. Овај предлог је већ оштампан и раздат народним посланицима. На молбу министра Војног, Народна Скупштина ће овај предлог огласити за хитан.

Поред осталих одредаба, у овом законском предлогу, има једна којом се предвиђа, да ће признанице о реквизицији. Овај предлог је већ оштампан и раздат народним посланицима. На молбу министра Војног, Народна Скупштина ће овај предлог огласити за хитан.

ПЛАВА КЊИГА

(Од нашег извештача)

Ниш, 3. новембра

Плава Књига, која обухвата српску дипломатску преписку пред српско-аустријски рат, готова је и раздата министрима и народним посланицима.

Плава Књига садржи сва писма и телеграме које су наша посланства слала председнику владе г. Пашићу, упуства која је председник владе слао посланствима, ноту аустријске владе и одговор српске владе, телеграме измењане између Руског Цара и Престолонаследника Александра.

Из ове прегледно израђене књиге јасно се виде, све скривене намере Аустро-Угарске и Немачке. После ње, више не може бити сумње о томе, ко је желео и изазвао европски рат.

Бугарска и рат

— Бурна министарска седница у Софији. —

Према „Руском Слову“ у Софији је пре неколико дана одржана веома бурна министарска седница. Било је пре-

тресано питање о скорашњој политици Бугарске и њеном нападу на Турску.

Један од чланова кабинета предложио је, да се одмах заузме Једрене, јер је ово, вели, најзгоднији тренутак да се Бугарска умеша у рат.

Противници тога гледишта налазили су, да је то пренагљено и предлагали су да се запитају Србија, Грчка и Румунија, каквим се компензацијама може надати Бугарска, ако сагласно са њима нападне на Турску. Свој план они су поткрепљивали тиме, што ће државе Тројног Споразума у случају пораза Турске ипак дати Бугарској Једрене.

Пријатељи Немачке и Аустрије рекли су да Бугарска још није успела да се опорави од скорашњих ратова и да је у питању да ли је она спремна за рат са Турком.

После дуге дебате са већином гласова донето је решење, да се продужи садања политика и да се сазна, да ли би, у случају да ступи против Турске, државе Тројног Споразума гарантовале Бугарској оне компензације, које би Бугарима дале могућност да остваре своје националне тежње.

После свега

— Прокламација аутономне епирске владе. —

Аутономна епирска влада упутила је Епирцима ову прокламацију:

„Борба у Епиру је дефинитивно завршена. Наше жеље су испуњене на триумфалан начин. Ми смо одбили да се предамо немилосрдној судбини и успели смо да остваримо наше националне идеале. Ми најзад улазимо у састав слободне Грчке. Захваљујемо из свег срца борцима, официрима и војницима, и клањамо се сенима погинулих јунака. Пошто је дефинитивно повраћен Епир, ми се поверавамо Богу, да нам заштити отаџбину.“

Намирнице у Немачкој

— Одлука федералног савета —

Федерални савет Немачке с обзиром на скупоћу и оскудицу у житима донео је нарочите уредбе, које утврђују цене свих жита. Немачки листови донели су ове детаље:

1) Забрањено је хранити стоку зрнастом храном. 2) Цена јечма утврђена је између 205 и 210 марака по тони. Што се тиче жита федерални савет се ограничава да утврди, да нормална разлика у цени између пшенице и ражи не сме да износи више од 40 марака; за зоб није утврђена цена јер се војска мора снабдевати без тешкоћа 3) Максимална цена рани утврђена је 240 марака по тони са регресивном тарифом, према којој је у западним пределима цена 237 марака. 4) У будуће пшенично ће брашно просејавати до 75 од сто, а ржан до 70 од сто. Првом ће додава-

ти десет од сто ржаног брашна, а другом скроба од кромпира и то између 5. и 20 од сто.

Ово најбоље показује како рђаво стоји Немачка у погледу животних намирница. Дефицит тешко да ће се и овако моћи покрити.

Ситуација

— Кратки извештаји са свих бојишта. —

Београд, 5. новембра.

Трећег новембра на нашем војшту није било сукоба с непријатељем.

На источном ратишту Немци су покушали да контра-офанзивом заузму руско продирање. То је извршено у Пољској и Источној Пруској. Руси су дочекали напад, те су отпочеле огорчене борбе, које су повољне по Русе. — На Кавказу ситуација је повољна по Русе.

На француском левом крилу ситуација је мало попустила због јаким киша које су падале последњих дана. Французи су повратили неке позиције код Ипра које су недавно изгубили. У Аргоњи и код Сен Мијела одбијени су немачки напади.

Немачка тактика

— Покушај да се неутралне државе увуку у рат. —

Мале неутралне државе почињу се већ узнемиравати због нових покушаја Немачке, да их принуди да стану уз њу. Дописник једног копенхашког листа пише, да су у Хагу (Холандија) Немци почели да издају лист, који води германофилску пропаганду. Недавно се у том листу појавио један чланак, у коме се између осталог вели и ово:

— Човечанство зна да је вечити мир немогућан. Немачки народ зна добро где је опасност за њега. Он сматра за свој дуг пред лицем човечанства да држи што је могуће већу оружану силу(!). Досад смо ми пријатељски гледали на конкуренцију, али сад имамо само једну лозинку: „Ко није уз нас, тај је против нас!“

Холанђани су били озлојеђени самом појавом овог листа. Кад су прочитали овај чланак, он су подействовали код своје владе, те је лист одмах узапћен. Немци не крију, да не дају други избор: — или примити немачку културу или постати предметом немачке мржње.

Генералисим Жофр

— Портрет главнокомандујућег француске војске. —

Лондонски „Тајмс“ објавио је пре кратког времена интересантну студију о генералу Жофру, коју је написао ратни дописник из Бордоа.

Прича се да генерал Жофр припада Наполеоновој школи, али то није тачно. Нема ничега сличног између Наполеонових ратова и гигантских бојева на Мар-

ни. Ену и у северној Француској. Војно искуство изгубило је елемент неочекивања, који је давао Наполеону могућности да развија своје генијалне идеје. Његов је план био да пронађе слабу страну код непријатеља и на том месту нападне га са великим силама. Успехе је постигао брзином и поуздањем, са чиме је и наносио удар непријатељу. Сада, у савременом рату то није могуће, јер се техника изменила. Операције се састоје у концентрисању трупа. Војске про тивничке, као боксери, у почетку борбе заузимају положаје. Пред таквим условима немогуће је одржати победу једним ударом.

Изменили су се и методи дејствовања, па и само вођење пукова на бојиште. Ма да генерал Жофр по спољашности има сличности са Наполеоном — малог раста, килаз; цела његова спољашност показује човека велике енергије. Међутим, њега ретко могу видети из коњу. Скоро цео дан проведе у своје малом аутомобилу, обилазећи положаје и брзо прелази с једног фронта на други. Он држи све у својим рукама. Већи део дана проводи он у малој и простој телефонској соби са слушалицом на ушима. Око њега седе генерали и гледају карте и проучавају свако место. Генералу Жофру није то потребно, — реке, планине, вароши, све он то зна на памет.

Његова је значајна особина — мирноћа. Он је увек миран, и за време рата као и за време мира.

Он је поуздан у себе и улива поверење и својој околини. Његов штаб ни за тренутак не сумња у његове способности и то је уверење продрло чак и у вјичичке редове. То га је учинило популарним, ма да он не жели популарност, чак је и избегава. Има велике заслуге за организацију француског генералштаба. Он је скупио око себе најинтелигентније и најспособније офицере. Политика, највећи непријатељ војсци, сасвим је одстрањена. Генерал По, помоћник његов и де Кастиели припадају републиканској партији као и он.

Када је генерал Жофр 1911. године био постављен на чело француске војске, он је био апсолутно непознат ширим круговима у Француској. Мало је ко знао његово име. До тога времена он је радио у тишини и сад продужује свој рад, у колико је то могуће за човека, који је на таквом положају. Сада се не урамљују слике генерала и не међу се по зидовима, као што је то рађено 1870. године.

Добра особина у овоме рату је — ћутање; војне операције врше се у тајности. То је борба између издржљивости и слабости, између упорства и клонулости. То је — „војнички“ рат, у коме особине војничке и његова спрема играју врло важну улогу.

То је, у исто време, и „ратна вештина по немачком систему“, за разлику од наполеоновске војне вештине и генерал Жофр примењује тај систем мајсторски.

стављена. Срби су пошли левим крилом напред угрожавајући непријатељу с бока. Тад, на левом крилу узето је до 2.000 заробљеника и то је све био чист Немац. Говори се да су ово чисто германски војници. Непријатељ не купи своје рањенике, отежавајући српским болницама, које и онако осећају недостатак у санитарном материјалу. О мртвима нећу ни да говорим. Српски војници приморани су да прескачу преко непријатељских лешева, правећи од њих себи грудобране.

Аустријанци су опет разбијени на Дунаву код Оршаве, где су такође имали намеру да се пребаце на ову страну. На правој линији фронта, близу Стублина, они су претрпели пораз оставивши више од 1000 мртвих и једва су успели да пређу преко Тамнаве. И њих је гонила српска коњица. Једном речи и са трећом аустријском офанзивом ствар стоји за њих сасвим рђаво. Опште стање код Срба врло је добро. Дух војске је изврстан, не гледећи на ужасну непогоду — хладноћу кишу и лапавицу. Цела српска армија гори борбеним одушевљењем.

И овде код Београда Аустријанци су покушали да пређу у офанзиву, но требало је само да засвира српски трубач јуриш, и они су обрнули леђа. Благодарени страшној ватри српске артиљерије, непријатељски топови су одмах заћутали и ово се ћутање с прекидом продужује већ други дан.

Српска војска, овде код Београда и код Остружнице, бори се на аустријском земљишту. Овога пута ваш коресподент пратиће борбу код војске која брани српску престоницу.

Руско-турски рат

— Одбијен напад Курда. — 271 заробљеник —

Петроград, 5. нов.

Из штаба кавкаске армије јављају, да је на путу за Ерзерум било омањих сукоба са Курдима, који су после кратке борбе растерани.

На персиској граници поново су одбијени већи турски одреди; заробљено је седам турских официра са 264 војника.

Дошао сам и ја на ред. Полицијски чиновник пажљиво је разгледао мој пасош. Загледао га је са свих страна, дуго претурало и напоследку заврши у један списак. То је био бескрајни списак сумњивих пасоша. Стајао сам просто прикован за земљу и већ сам се видео у мрачној апсани. Али не. Мој је пасош био уредан и полицајац ми га преда осмехнувши се.

Био сам слободан!

Ратне слике

— Од Л. Толстоја —

Један руски извиднички одред дође на једно богато имање у Источној Пруској.

Треба да се одморе. Неколико официра, оставивши коње пред вратима имања, пођу у спахијску кућу, која је изгледала сасвим напуштена. На кућним вратима стоји велика хартија, на којој

Липкнехт под заставом

— Социјалистички посланик биће ослобођен за увреду руском цару —

Социјалистички посланик Липкнехт био је у почетку рата оптужен због увреде нанесене руском цару путем штампе. Тај процес имао је да отпочне августа месеца, али је био одложен за октобар. Међутим, сад је опет одложен на неодређено време.

Немачка штампа изјављује да ће Липкнехт, који се бори у војсци Вилгема II. бити несумњиво ослобођен.

С француског фронта

— Делимична француска напредовања против Немаца —

Париз, 4. нов.

Одбацивање Немаца на леву обалу Изерског канала проузроковало је нагло отступање Немаца са неколико стратегијских важних положаја на десној обали Изера. За нашу офанзиву на овој страни отварају се врло повољни изгледи.

Борбе у пределу Ипра, после нашег прекјучерашњег успеха, настављају се с великом жестином. Непријатељски отпор је све слабији. За дан-два могу се очекивати најповољније власти с овог дела бојишта.

Дневне вести

Закон о реквизицији

Прво читање законског предлога о реквизицији биће на скупштинској седници 11. новембра.

Нов посланик

На јучерашњој скупштинској седници положио је заклетву г. Душан Ђорђевић, нови народни посланик, који је дошао на место Михаила — Јовановића — Делића. Г. Ђорђевић је самосталац.

Нова болница у Скопљу

Поред досадашњих болница у Скопљу је отворена још једна нова резервна болница, у којој ће радити енглеска санитарска мисија.

Ђаци војници

Ђаци војници, који су 1. септембра ступили на службе свога рока у ђачкој чети завршили су обуку и биће, ових дана, распоређени по трупам.

Грођје за Грчку

Услед мале потрошње у Србији, због ратних прилика ове године је већи део грођја из винограда у Новој Србији извезен преко Београда за Грчку. Цене су биле врло повољне, а тражња обилна.

Храмовна Слава

Саборна Црква у Београду прославиће и ове године своју храмовну славу Светог Арханђела Михаила. У очи дана славе, биће бденије које почиње у 5. сати у вече. Литургија на сами дан славе, почеће у 8. сати узјутра.

Израда рубља

Министар Народне Привреде препоручио је, нарочитим наређењем, свима женским радничким школама да раде рубље и остале потребе за војску. Нагласио је, да ће се нарочито интересовати тим радом.

Рањеници у Београду

У београдској војној болници лежи 282 рањена и оболела војника.

Рубље за рањенике

Госпођа Јелена Марковићка, председница Кола Београдских Милосрдних Сестара отпутовала је у унутрашњост и однела за болнице 3.000 комада рубља које је израђено у радионици Кола.

Приче с положаја

— Баба јунак —

После свог првог пораза на Церу, Аустријанци су нагло и без одмора одступали ка Дрини. У том одступању, које управо и није више личило на одступање већ више на панично бегство, једно аустријско одељење од пет-шест топовија — наравно без топова — лутајући набаса на једно село у Мачви, кроз које раније нису прошли и одлучи, пошто је већ био сумрак, да ту и преноћи. — Залутају на прву кућу на коју су у путу наишли. Једна баба отвори им врата. Аустријанци брижљиво испретурају кућу од горе до доле да виде имали чега сумњивог па потом одлуче да б. ду бабини гости. Баби ово до душе не беше право, али није имала куд већ их прими. Навечераше се Швабе што

за сто рубаља узимали свега сто марака, што су плаћали чак и за фураж. Обичан живот у Источној Пруској после одласка руских трупа није се ни мало изменио. А кад су Немци дошли у руска погранична места после њихова одласка остала је сасвим друга слика, нарочито у пољским местима.

Прво они су реквизирали све што су могли. Из варошице П. одвели су собом све младо мушко и женско становништво, да их употребе за рад. Узели су сву фураж, све намирнице. У околним селима они су пожељели све жито и то одвезли собом. Ископавали су и односили сав кромпир, свеће и гас, кола и стоку.

Кад је после неколико дана једна руска дивизија поново заузела П., у њему више није било ничега, ни овса за коње, ни жита, ни чега... те се све морало довозити.

Има много примера, да су Руси кажњавани за своје поверење

Последње борбе

— Неуспех и треће аустријске офанзиве. —

Г. Милан Бојовић, специјални ратни дописник „Руског Слова“, послао је синоћ своје листу овај телеграфски извештај о борбама на српском фронту:

Пишем ову депешу, а са свију страна чује се артиљериска јака која је постала као нека дивља симфонија за целу Србију. Чини ми се да нема места где не ослушкују ову јеку. Тамо далеко, далеко и овде око мене, људи се бију и умиру. Судбина Белгије и незавидни удео Белгијанаца све плаши и сви питају један другог, да се није уморио наш војник, да ли ће он издржати и ову навалу? Ја смело могу да кажем, да ће он издржати, не гледећи на то да сваки српски војник има на себи бар две три ране са Куманова,

Брегалнице и Цера. Један од ових христомученика, који је имао на себи седам рана, рекао ми је ово: „Господине, мене су избушили као даску“. Ипак, он је пошао да се бије.

Тек пред Ваљевом српски фронт се исправио и сви делови сјединили су се у једну праву линију, готови да дочекају непријатеља једном општом удруженом снагом. Овде се кретала жива леса, уливајући се као потоци у море, и непријатељ је овде ударио о непробојни зид досад непобеђених јунака христомученика, који су решили или да умру или да победе. Већ на неколико места, непријатељ је тучен са огромним жртвама. И његова офанзива је зау-

Од Берлина до Холандаје

— Утисци једног сарадника „Матена“.

Француски журналиста Макс Агион, који је успео да се провуче до немачке престонице, пише сад у „Матену“, шта је све видео, кад се враћао из Берлина у Француску.

— На целом путу од Берлина до Кобленца и од Кобленца до холандске границе све железничке пруге чува војска.

Свугде је глуха, нема тишина. На пољима се не може видети ни једно марвинче, скоро ни једно кљусе. У селима има мало људи, скоро саме жене.

У целој земљи, изузевши Берлин, јако се осећа, да је друштвени и економски живот претрпео велике штете.

У ХанOVERу наш је се воз сусрео са четири војна воза, дупке пуним војницима и муницијом. Они су из Белгије путовали за

Берлин, а одатле ће вероватно на руску границу. Мало даље у једној варошици, чије сам име заборавио, видео сам поред огромних касарни, које су чували улани са исуканим сабљима, велики транспорт рањеника. Кроз окна од вагона спазио сам на отвореним аутомобилима људе, који су лежали непомично, без свести.

После дугих мучних часова војње дошао сам до границе. У царинарници прегледали су мој пртљаг дуго и пажљиво, те су ми напоследку одузели — погодите! — два парчета чоколаде и две кутије миришљавих колачића. То зато, што је из Немачке забрањен извоз свега што је за јело. Види се, да су осетили блокаду енглеске флоте.

И царинарнице у — полицију.

Ту у тесним одељењима збило се пет стотина душа — људи и жена. Сваки је морао изаћи пред полицијског чиновника и официра у сјајном шлему и плавом шињалу.

је Бог дао — сира и сува меса — из бабиног оцака, а затим један набаса на буренце добре шљивовице од кога се не раздвојише све док му нису видели дно. Затим поспаше онако обучени око огњишта. Баба није могла целу ноћ да трене. Пред саму зору зачу се труба у селу. Баба истрча у двориште кад има шта да види: кроз село маршира једна чета српске пешадије. Брже боље баба се врати унутра. Швабе су још спавале. Она хтеде да их привеже и тако преда српским војницима, али није имала конопца. Тада се сети нечег бољег.

Крај оцака је стајало неколико празних врећа. Швабе су ркале да се чуло до краја села. Баба узме једну по једну врећу и поче да их натачиње Швабама на главу, везујући их преко руку чврсто око појаса. Ниједан се не пробуди.

После пола сата један српски одред протерао је шест Шваба у врећама кроз логор. За њима је ишла јунак ба и носила у седмој до вршка напуњеној врећи понуде за српске војнике на полагајима.

и то што пре!" И он нам објасни, да ако желимо да идемо у Ремс, морамо да напустимо шалонски пут, на коме смо, па да једним попречним путем дођемо на епернејски пут, пошто Немци држе извесне позиције источно од вароши. „Али се журите!" Један од мојих сапутника понуди му башлике и хране за његове војнике. „За војнике — одговори он — примам све што ми се да." И храбри официр, симпатичан и очински добар, оде са пуним рукама, док се наш аутомобил окретао.

Поново прелазимо преко жел. пруге, и крећемо се попречним путем, који нам је означен. Од једном јак пуцањ зачу се на нашој десној страни. Ту је једна батерија скривена међу жбуњем, и гранате прелазе преко наших глава. Кроз грање се виде артиљеријери. Мало даље каре су поређане у долини. Овде смо у најчувенијим светским виноградама. И поред рата берба неће пропасти. Сељаци, нарочито сељанке, погнуле међ лозама, сук гроздове. Пуне корпе се изручују на даске. Под јаким сунцем, берба се врши на два корака од батерија, под топовским зрнима.

При улазу у село Маји — једно име, које се никад неће избрисати из моје успомене — један стражар узима нам наше папире и односи их официру, да их прегледа. Пред нама, десно, затварају хоризонт пружа се низ један низ правилних висова, на којима су немачки ровови: мали трагови од дима појављују се на врховима, лебде неколико тренутака и нестаје их. Ма колико упирали поглед у даљину, нигде не видите војску. Топовска се палба појачава, пуцају недалеко од нас, са висова. Зрна се укрштавају и умножавају. Мало даље, лево, у сред једне долине, види се Ремс, сав утонуо у ситну маглу, која обухвата целу варош, куће, катедралу, као какав провидан и сјајан вео. На малом путу, на коме смо застали, кола пролазе непрестано носећи празну бурад у винограде, враћајући пуна натраг. И као онеј јунак из Стендалове „Шатрез де Парм", на дан битке на Ватерлоу, ја се питам: да ли доиста присуствујем једној великој битци.

Жорж Вањер.

Ратне ситнице

Француске власти у Белфору решиле су, да у елзашким местима, које су Французи освојили, отворе француске школе са учитељима — војницима.

и главне железничке пруге. Већина Немаца, која је била протерана у почетку рата, вратила се.

Пљачкашка војска

— Примери немачке пљачке у Белгији. —

Један виђени Белгијанац, који је пре кратког времена дошао из Брисела, изнео је у „Тајмс" како Немци пљачкају Белгију. Белгијанац је изнео имена свих пострадалих виђених грађана, и то још придаје његовом причању више вере.

— Видимо, — вели „Тајмс", — немачки штаб установио је „Бедекер за пљачкаше". Све ове опљачкане куће биле су назначене у бедекеру. У више случајева били су приложени и планови тих кућа. Немци пљачкају са великим разумевањем и када упадну у богатије куће односе само фино посуђе, слике, минијатуре и жен-

Племе Сенуси у Триполису објавило је свети рат против Енглеске.

Још 21 великих транспорта са индиском војском допловило је у Европу под заштитом енглеских и француских ратних бродова.

На једној аустријској оклопњачи типа „Вирибус Унитис" експлодирала је једна граната. Тешко је оштећена једна кула.

Становништво је поново почело бежати из Анверса, јер се боји, да не настану поновне борбе око те вароши. Немачки су официри стално на својим позицијама.

Руски конзул у Једрену задржан је од турских власти. На протест италијанског посланика у Цариграду, велики је везир изјавио, да ће конзул бити пуштен чим се сврши концентрација турске војске.

На Француском фронту

— Пред Ремсом. — „Више флаша него граната". — У најчувенијим светским виноградама. —

Париз, 30. октобра

Поново смо наишли на реку Марну код Епернеја, где смо стигли у сумрак. Налазимо се на 24 км. од Ремса. Али нисмо могли добити дозволу да идемо до у Ремс директно. Морамо преко Шарлроа, што чини велико заобилажење. Спаваћемо у Епернеју. Момак, који ме је одвео у моју собу, приметно ми је, да се врата не могу затворити. „Прајзи су обили браву" — рече ми он. Газда од хотела жалио је што је побегао пред Немцима. Обили су му кућу и опљачкали је. Он мисли, да би боље прошао да је остао код своје куће. Неке су кафане, изгледа, добро радиле.

Треба рећи, да је освајач у извесној мери поштедео Шампањезане. Осим одвратног бомбардовања Ремса, овде се не налази на она недела, која имају за циљ, да рушењем улевају страх, као што је то било у Куртасону и осталим селима Брија. Шампања је била релативно поштеђена. На против, шампањер није наишао ни на какву поштеду. По пољима око Ремса, налазете више флаша него граната. Једна госпођа, која је била у Ремсу за време бављења Немаца, прича нам, да их је било мртвих пијаних по улицама и подрумима. То је се, у осталом, догађало у свима ратовима за сва времена. Овога пута, пљачкаши су од тога претрпели више штете него продавци вина.

Мирна ноћ у овој радној вароши, која нема више ничег ратничког у себи. Пошли смо рано у јутру за Шалон. У Шалону команда нам издаје без икакве тешкоће дозволу, да идемо аутомобилом до Ремса. Овде смо у оперативној зони, где командује само војна власт.

Монотон и раван предео. Пред нама врло широк и прав пут протеже се кроз два реда дрвета и преко бескрајне равнице и изгледа да се губи у небеса. Код села Птит Лож један стражар тражи нам дозволу за путовање, а официр изискује нам наше легитимације. Ништа нам не примећују. На десно и лево видимо знаке једне скорашње борбе: пообарана дрвета, мртви коњи, ровови, рупе од граната, гробови, од којих се на неким налазе калпаци испод белог крста; јадни калпаци, који издалека изгледају као неко црвено цвеће, којим су гробови окићени. Од једном зачу се један топовски пуцањ, па други, трећи... читава грмљавина, која допире из даљних небеса. Једна чета пешака обилази паралелно са друмом оградке неке шумице.

Стигли смо у Сијери. Село је пуно африканских војника. Један од њих увија своју црну ногу. Дворац је сав изрешетан. Каноада се приближава. Налазимо се на 14 км. од Ремса, који је закључан једним шумовитим брегем. Прелазимо преко железничке пруге. Станица је упола срушена. На 100 метара пред нама друм је на једном завијутку претрпан обореним дрвем. Са наше десне стране, у пољу, један батаљон зуава одмара се. Један стражар јури к нама, дајући нам руком неке знакове. Топови једнако грме. Командант зуавског батаљона долази к нама, трчећи: „Али, господо, шта радите?! Ви сте у борбеној линији!" Објаснисмо му, да идемо у Ремс. Хитро је прегледао наше исправе. „Немогућно је, — рече нам, — пут је прекрчен, а непријатељске се извиднице налазе на 800 м. одавде. Морате се вратити

дају последњој одбрани. Они изјављују, са сузама у очима, да ће наћи гроб пред зидовима Анверса. Они нуде по осамдесет франка за старо одело, како би могли дезертирати у Холандију. Утврђено је, да су четири официра продали своје коње, да би купили грађанско одело. Три официра извршили су самоубиство. Сви говоре да су пали у замку.

У Анверсу нема сада више од хиљаду војника. Сви други су напустили варош. Белгијска застава понова се лепрша у Есешену и нема више ни једног немачког војника између Анверса и Холандије. Сви су изненада отишли пре две недеље, носећи са собом сав ратни материјал. Немачки официри изгледали су мрачни и забринуте. Нема више музике као првих дана по окупацији.

Последње недеље Немци су се спремали да поведу са собом велики број грађана, али је доцније стигла друга наредба. Изгледало је да су савезници пресекли пут

Последње вести

Ванредни кредити пред Скупштином

(Специјалан извештај „Пијемонту")

Ниш, 5. новембра

На данашњој скупштинској седници претресан је извештај одбора за проучавање законског предлога о ванредним кредитима у износу 110 милиона динара. Претрес је почео говором министра финансије г. Пачуа, који је пошсешио посланике за пример Француске и Енглеске, које дају за своје војске све.

После г. Пачуа, говорио је г. Милорад Драшковић. Он је у име својих другова и своје дао изјаву, да ће гласати за законски предлог с обзиром на ситуацију, у којој се данас налази Србија.

Г. г. Павле Маринковић и Др. В. Вељковић дали су у име својих другова сличне изјаве. После овога гласало се за овај законски предлог. На седници је било 104 посланика и сви су гласали за.

После гласања председник Скупштине, г. Андра Николић, констатовао је једнодушност Скупштине, кад је у питању српска војска. На ово се Скупштина одавала једнодушним узвиком: „Живела Српска Војска!"

За овим је председник, г. Андра Николић, молио Скупштину за овлашћење, да у име њеног извесног Краља, Престољонаследника и Краљевића Ђорђа о њеној једнодушности у данашњим данима. Скупштина га је за ово овластала.

37.000 мртвих Немаца

Париз, 4. новембра

Сигурним званичним извештајима тврди се, да су Немци у досадашњим борбама на Иверу имали тридесет и седам хиљада мртвих. Овом цифром нису обухваћени рањени немачки официри и војници.

На Кракову

Петроград, 4. новембра

У свом продирању према Кракову наши су одредни код Жарковца и Михов потукли једну аустријску дивизију. Ми смо тиме прешли линију Ољкуша, која је вероватно веома утврђена.

У Источној Пруској

Петроград, 4. новембра

У Источној Пруској наше шрупе, пошто су сузбиле немачке нападе у области Солдау, саме су прешле у офанзиву и одбациле непријатеља за 30 врста уназад. Том смо приликом задобили два шопа и неколико миштраљеза.

и витештво. Сваки се дан чује о фамозној белој застави, којој падају из дана у дан све нове жртве. Бела застава, руке у вис, а за тим вероломан тресак скривених митраљеза.

Стање у Анверсу

— Нема ни једног војника између Холандије и Анверса. —

Према вестима, које долазе из Анверса, стање у овој вароши није најповољније за Немце.

Велики број становника се вратио, али само зато да узму потребне ствари, па да опет отпутују у Холандију.

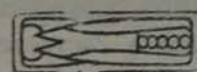
Ситуација не улива ни најмање поверења. Сваки је забринут и нервозност је обузела становништво. Ма да је тешко добијати тачне вести, ипак се сазнало да Немци имају огромне губитке у Фландрији.

Сви одашњи рањеници припа-

Ревизорима

Уредништва: „Пијемонт", „Полишника", „Правда", „Делаша", „Стража" и „Мали Журнал" опомињу све своје ревизоре да без икаквог изговора на данашњу ситуацију одмах пошљу обрачуне и то најдаље до 15. овог месеца. После одређеног рока извињења се неће никаква примати и лист ће бити обустављен сваком ревизору који не буде савесно одговорио својој дужности.

Претилата на „Пијемонт" стаје један динар месечно.

Трговина готовог Женског одела

РАДИВОЈА САВИНА И ДРУГА
КРАЉ МИЛАНОВА УЛИЦА БР. 70. (ПРЕКО ПУТА НОВОГ ДВОРА)

Препоручује поштозаним муштеријама велики избор:

КАПУТА ЗИМСКИХ
КОСТИМА
СУКАЊА

БЛУЗА
ГУМЕНИХ МАНТЛОВА
ЖИПОНА

Као и велики избор женског веша и разних кецеља.

Цене најумереније и строго утврђене

7-10

ВЕЛИКО СТОВАРИШТЕ ШТОФОВА ЗА МУШКО ОДЕЛО И КРОЈАЧКОГ ПРИБОРА

Поповић, Лазаревић и Комп. --- Београд

Препоручује п. п. највећи избор штофова за зимску сезону као и једну велику партију ШТОФА ДУБЛЕА-УЛСТЕРА

Молимо поштоване муштерије из унутрашњости да нас изволе посетити ради избора истих, пошто због ванредних прилика мустре неможемо на увиђај слати. Уједно јављамо да железница прима робу на отправљање од станице Ресника. 10-10

Две писаће машине американски сто

ко има на продају нека јави уредништву. 3,5

Штампарија

добро сортирана словима шарама, клишетима, линијама, великом шнел машином и асталским бо-стоном продаје се по врло повољној цени.

За цену и погодбу обратити се Жики Ј. Соларовићу у Алексинцу. 3-3

КАРБИДА

може се добити само код Николе Јовановића Стари Телеграф--Београд

Има око 300 половних цакова. 2-3

Настојник

Владимир Станојевић грађевинар станује у кафани „Ужица“, нуди се за настојника и оправку кућа за скромну награду. 1-5

Мирко Тодоровић судски писар и резервни пешадијски поручник моли се да дође у редакцију „Пијемонта“, или да пошаље своју амресу Драгину Костићу, Кнез Данилова бр. 21. 1-3

Дрогерија ГУСЛАР КОЛАРЧЕВА БРОЈ 5.

није ни за време најопаснијег бомбардовања престала да ради, а понајмање би сад како проносе гласове неки шаркато из позадине.

У радњи је стручан апотекар — магистер фармације. Има КАО И УВЕК довољно разноврсне дроге, иске и апотекарске робе, фотографских плоча, НИЦА зетина за јело, рума, чаја и коњака, белгских медицинских стаклади и свих других потреба.

Спремамо НОВ ЦЕНОВНИК и разослаћемо старим муштеријама.

Ни железница ни ашта не примају робу, али ашим познатим муштеријама шилемо по прилици.

Дрогерија ГУСЛАР 16-20

„Пијемонт“ прима огласе по најумеренијој цени.

Капци од артије

Већа количина капака од артије продаје се. Улит и уредништву „Пијемонта“ — Краљ Александра бр. 12. 10-

Кошуља и Гаћа

Чарапа, Унтерцига, Шлофијанки и разне платнарске робе, продаје најјевтиније и најсолидније

Магазин Благојевића 12-12 Београд—Теразије

Ко зна у којој се болници налази Милош Јеремић пешад. поручник 18 пука I поз., нека јави Богољубу Марјановићу, чинов. Управе Фондова — Ниш. 3,3

Најбољих Кримера, Астрагана, Сомота, Порхета

као и разних артикала за јесењу и зимску сезону у ванредно великом избору има

ПОМОДНА ТРГОВИНА
Браћа Х. Габај

КОД „КРУНЕ“
кнез Михаилова ул. бр. 33. Београд. Преко од Гранд Хотела. 4-4

КАРТЕ европског бојишта

издање Српског Црвеног Крста два листа цена за Београд 1:20. За унутрашњост са поштарином 1:60. На платну за Београд 3:20, а за унутрашњост 3:80. Новац треба унапред послати издавачкој књијарници

Геце Кона
Кнез Михаилова ул. бр. 1. 10-10

Нове и праве шума-диске шљивовице

имам закључене до 15 хиљада кила

За кафеције и продавце нарочита цена.

РАДЊА

Новице Зејаковића
Краља Петра ул. 59 5-5

Изгубљен је

кер ловачки — птичар 27. о. м. средње величине браон има око врата каиш одзива се на име Floki моли се сваки ко га је нашао да га доведе у књијару М. Ив. Живковића и Комп., Кнез Михаилова ул. бр. 30. где ће добити пристојну награду. 3-3

У кафани Панте Костића

КОД

Вука Караџића

(СКАДАРЛИЈА)

Преко целог дана точи се свеже пиво (чаша 0:20, кригла 0:30 п. д.) велики избор природног пића и српских мезелука. — Услуга брза и тачна. 3-21

Стовариште ћурчиске робе, конфекције, ерделских и кримерских шубара

Д. КОВАЧЕВИЋА И КОМП.

Краља Александра 72.

Отворено је и препоручује велики избор шубара сопствене израде, нарочито г. г. трговцима из унутрашњости који се за непосредну куповину или поручбину могу обратити и на стовариштима ове фирме у Х. Паланци код Милутина Ђорђевића, и у Краљеву код Сретена М. Ковачевића трг. онд. 2-3

Готово је и ДРУГО ИЗДАЊЕ сасвим допуњена са свима местима ЦЕЛОКУПНА КАРТА

Европског ратишта

ЦЕНА КОМАДУ
једнобојна три гроша, у бојама један динар
КЊИЖАРА

Косте В. Илића

преко пута Новог Двора уз поручбину и новац треба слати упутницом. 1-5

„Пијемонт“ прима огласе по умереној цени.

С најдубљим болом у срцу извештавамо све своје пријатеље и познанике, да је наш племенити

Драгослав Вујић

чинов. фирме И. Бајлови и Синови, и резерв. наредник II пешад пука

изненадно умро 30. октобра и да је 31. октобра сахрањен у нишком гробљу.

ОЖАЛОШЋЕНИ:
Супруга: Јозефина Д. Вујић; брат Душан Ј. Вујић; сестре: Милана Драгашевић и Марија Вујић; таст, Венцеслав Хоџера, из Ниша. 2-3

Потпуно нова реновирана штампарија

Телефон 15-91.

Телефон 15-91.

„ПИЈЕМОТ“

у својој сопственој згради
Краља Александра бр. 12.

Снабдевена потпуно најновијим словима, шарама, линијама и свим могућим штампарским машинама и бојама.

Са две најновијег система „ЦИНОТУР“
СЕЦ-МАШИНАМА

Прима на израду: Књиге, разна дела, протоколе, ценовнике, јеловнике, свадбене позивнице, вереничке карте, у разним форматима плакате, биоскопске програме, улазнице, визит карте, као и разне друге штампарске послове.

ПОТПУНО ЧИСТА И БРЗА ИЗРАДА.

О солидности и умереним ценама, као и о самој изради ма каквог штампарског посла штампарија „Пијемонт“ ставља на расположење п. публици да се и самојо свему лично увери.

ЦЕНЕ СУ ВРЛО УМЕРЕНЕ.

Прима на израду све могуће штампарске послове